

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)
Telefon szám 16.

LAPTULAJDONOS
Az Erdélyi Róm. Kath. Irodalmi Társulat.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8. kor
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Tisza.

Nem a politika hullámai buktatták meg, hanem a saját agresszív temperamentuma. Mindig a gyakorlati politikára hivatkozott a teoriákkal szemben, s nem látta azt az egyszerű igazságot, hogy egy zsarnok sem uralkodott sokáig. Die schnellen Herrscher sind es, die kurz regieren, (Schiller). Agyonnyomott mindent az ő súlyos egyéniségével: törvényt, politikát, egyéni felfogást, közvéleményt. Mindenki csak azok közt a dimenziók közt végezhetette lélekzését, ahogyan ő engedte. Az ilyen egyéniség nem államférfiúnak való. Az államférfi bölcsesség kodexének paragrafusai közt ott van ugyan az erős kéz föltétele is: amikor szükség van rá, bátran közbe kell vágni. De egy államférfi sem építheti egész politikáját a markára. Ő meg tipikus képviselője volt az agresszivitásnak. Ellenzékre talált? Kidobatta darabontokkal őket. Az ész fegyverével álltak ellenébe? Gúnyolódott, személyeskedett.

A magyar parlamenten veszedelmebb léket nem ütött nálanál senki. Ki tudja, milyen alakban fog ez majd jövőben ismétlődni? Agresszivitása személyeskedővé tette. A parlamenti életet másképen is lehetett volna szabályozni, mint alkotmány sértéssel. Ezt éppen ő mutatta meg későbbi elnöklésével. De

hát ő személyes ellenséggént kezelte az ellenzékét s az alkotmány sértést is azért követte el, hogy őket kompromittálja a történelem előtt. Nagy kérdés azonban, hogy vajon a történelem kire mond marasztaló ítéletet, mert Klionak a bölcsőjét tudvalevőleg nem a geszti berkekben ringatták.

És rabja volt saját önértetének is. Tagadhatatlan, hogy kiváló képzettsége, nagy tehetsége, energiája vezetésre predesztináltak, de elvégre a mindentudást neki sem adták osztályrészül az istenek. Ő azonban azt is elhitte önmagáról. Nemcsak az ellenzéknek, de barátjainak sem engedte meg azt a fényűzést, hogy valamit jobban tudjanak, mint ő. Ő és mindenütt csak ő!

hogy mindenütt és mindenben az ő gondolatai érvényesüljenek. Ilyen körülmények közt parlamenti élet nem képzelhető. Hogy ez az önkultúra a túlnagyságig fejlődhetett, nagyban elősegítette a sűrű tábor, amely háta mögött ült, s amely bálványát nézte benne, mert existenciája volt hozzá fűzve. Hogy ennek a pártnak születésénél szépség hibák történtek, amikről a törvényszék előtt is beszéltek, az nem bántotta az ő keményebb időjáráshoz szokott idegzetét. Így aztán nem lehet csodálkozni, hogy mikor a koronázásról volt szó s a nemzet ehhez a közjogi tényhez olyan férfit keresett, aki letéteményese

a nemzet közbizalmának, ő megtalálta ezt a férfit — önmagában. Ez a szerénység az izetlenségig emelkedett, mikor a figyelem olyan férfira fordult, aki csakugyan bálvány a nemzetnek és nem csak a munkapártnak, s akinek neve — legalább Erdély történetében — örökre kitörülhetetlen marad. Ő azonban beledobta önmagát a serpenyőbe és nem mozdult onnan, mert azt a minden tiszteleire érdemes nevet véletlenül éppen az ő politikai ellenfelei hozták forgalomba. Nem a választójog buktatta meg hát őt, hanem saját temperamentuma, amely agresszívnek mutatkozott mindig, valahányszor a maga személyéről volt szó. Csak egy kis önmegtartózkodás kellett volna, csak egy szilánkot kellett volna feláldoznia önmagából s miniszterelnök lehetett volna időtlen időig.

Az önzetlenség nem tartozott a Tiszák házi erényei közé.

Bücsübeszédében kijelentette, hogy ellenzékbe megy. Ez a kijelentése határozottan szimpátiikus nekünk. A mai politikáknak eredendő büne, hogy a bukott kormányférfiak nem mentek ellenzékbe, hanem beiltek utódjaik háta mögé támogatóknak. Pedig hol állanak most, ha anyai nagy emberünk, s a politika piacán otthonos vezető egyéniségünk következetesen ellenzékbe ment volna? Mekkora

Arany János.

(1867—1917.)

Az olyan anyák neveltje, mint Toldi Lőrincé, az olyan környezetben, amilyen a nagyfalusi nép volt, ma is olyan nálunk, mint Toldi Miklós vala, ki naiv gyermekséggel megfélemlített királyról, udvarról dicsőségről, mikor „anyját látta jöni a korlátok felől”.

Külön tanulmány tárgyát tehetné a férfi Toldi, a magyar lovagvilág képviselője. A lovagi póz hiányzik nála, de a harcban magyaros rövidséggel tört lánását, vagy zúzott sisakot — ha nem is fokossal, de buzogánnyal. Szemérmes szerelme Rozgonyi Piroskához a magyar faj egyik legszebb tulajdonságának hű megfigyeléséről tesz tanúságot — a könnyűség, vagy könnyelműség, mellyel Piroska kezét eljátsza magától, hogy aztán feneketlen elkeseredéssel bánkodjék utána, hányszor ismétlődik a magyar embernél, ki a kínál-

kozó sikert egy vállvonással elszalasztva, a jövődövel keveset gondol!

Hát az öreg Toldiban ki ne ismerne az előregedett magyar mogorva és zsörtölődő természetére, aki azonban fiatalos erőfeszítésre is képes, ha úgy hozza a sor? És Toldin kívül ott van a magyar világnak, magyar életnek minden rendű, rangú és korú képviselője, egyének és típusok; de mindenikről érezzük, hogy közülünk valók, tőlünk semmiben sem idegenek, s legtöbbször a mindennapi életből való ismerősünk. Ott van a magyar nemzeti király Nagy Lajos és Etele személyében, a magyar udvar, a magyar nemesség. Ott van a magyar anyának kimondataatlanul tökéletes típusa: Toldi édesanyja; a magyar nő Rozgonyiné, Both bajnok özvegye, Szilágyi Erzsébet és anyai másnak alakjában; a magyar leány tiszteleire méltó szemérmesége és takarékosága Rozgonyi Piroskában, kihez fogható alak csak egy van még irodalmunkban: Szép Ilonkái. Csak egy néhány nevet említek még Arany em-

berei közül: Györgyöt, a rossz testvért, Benczét — öreget és ifjút — a hű szolgát, a vén Márkust, Marci bácsit, az öreg gulyást — megannyian teljes cseletrőben lépnek emlékezetünk fénylő terére.

Ha pedig Arany személyeit nem környezetükből kiragadva, hanem egymással s a világgal való kapcsolatban tekintjük az életviszonyok különfélesége szerint, akkor részletes, minden ízében magyar világlátással ismerkedünk meg. — Arany emberei általában józan realitással tekintik az életet; hiányzik belőlük a póz, a szertelenség, az érzélgősség és meláncsolia; annál több a beletörődés. Vallásosságuk józan, egyszerű. Arany kálvinista neveltsége megfosztotta attól a lehetőségtől, hogy a katolikus kereszténység szellemét megérthesse. Érezzük is a magyar lovagnak. Toldi Miklósnak ábrázolásában, hogy a lovageszmény alapja, a katolikus hiten alapuló mély vallásosság hiányzik nála s ugyanezt mondhatnánk általánosságban Nagy Lajos korának rajzárol is.

Oberbauer A. Utóda Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek ruhák, zászlok, stb. gyára — Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

lendületet adott volna ez bizonyos egészségesebb közvélemény kialakulásának? Tisztát pedig a temperamentuma határozottan ellenzéki vezérségre utalja. Egy konzervatív nemzeti pártra meg éppen szükség van a parlamentben. — De különösen olymposzi gyönyörűségünkre szolgálna, ha mint ellenzéki pártvezér kritikáiban fölfedné majd előttünk mindazt a sok

ami az ő regímeje alatt történt s amiket most mind szerencsésen nyakába akaszt az utódjának.

A véres határkő.

II.

Irta: Miklós István.

Gondoljunk csak a megelőző időre! Nem irtóztunk-e mindnyájan, az emberek vallástalansága és bünei miatt, a jövőre gondolni. Nem mondtuk-e sokszor: lehetetlen, hogy Isten sokáig tűrje a vakmerő és nyílt istentelenséget; nem mondtuk-e sokszor: Valami nagy dolognak kell történnie, melyben gátat fog vetni Isten e büns életnek! Ime! itt van Isten büntetése! a világháború! Ime-itt van, a világháborúban a nagy dolog, amire gondoltunk. Van-e valakinek most szava ellene? Nem igazságosan büntet-e benne Isten? El kell ismerni, hogy nem ennyit, ennél sokkal többet érdemeltünk, ha a bűnöket nézzük. Ismerjük be, hogy: „eltévedtünk az igazság útjától és az igazság világossága nem fénylett nekünk,” s hajtsuk meg fejünket egyenként a prófétaival: „elviselem az Úr haragját, mert vétkeztem ellene.” Ime, a háború oster Isten kezében, mellyel végig sújt a büns világon!

De vannak más céljai is e nagy háborúval Istennek.

A földi vagyon megszerzésében és a földi élvezeteiben elmerült mámoros feji világra rásújt Isten e háborúval; nemcsak azért, hogy büntesse, hanem azért is, hogy felelősséget, felelősséget, felnyissa szemét, lássa meg, hogy téves úton jár s megtérjen. Mintha Istennek e célját észre is vette volna a világ. A legelső útirésre azonnal megteltek a templomok! Meglágyultak még a kőke-

szívűk is, meghajoltak Isten előtt még a legdurvább lelkek is. Jól esett az imádság még azoknak is, kik már régen nem imádkoztak. Ez első útirésre mintha felemelte volna fejét az emberiség s mint-ha e földön túla az örökkévalókra nézett volna. Miért? Megüritt lelke a földi dolgok, a hitvány élvezetek pusztulásának láttára; megdöbönt, hogy a földi élet ily gyorsan végződik s kereste Isten, hogy bele fogózzék remegő lelkével; kereste a más életet, kereste az örök boldogságot, hogy megteljen üresen maradt lelke s vigasztalódjék. Isten az Ó célját azonban még ebben sem érte el egészen. Talán azok kik a haretéren vannak s ott szemekkel látják minden földi dolog haszontalanságát, látják szemekkel a halál angyalának rettenetes munkáját; talán azok, kik hallják az ágyuk dörgését, a gépfegyverek kattanását, s a pusztuló falvak és városok tűzénél megtörtén remegnek: talán azok, kiknek mindenüket elvett a háború; s mint száműzöttek élnek, rongyosan vándorolnak, keresik a régi tűzhelyet, talán ezek mind mást hisznek, ma is bizalommal fordulnak Istenhez, ma is mély buzgósággal imádkoznak, mert ezek igazán érzik Istennek kezét, igazán látják, hogy Istenen kívül senkiük sincs. Most Istenre ismernek. De az itthonmaradottak, kik háborút nem láttak, annak borzalmaikat nem ismerik, talán azok is kik szereteteikért eddig sokat aggódtak, azok ma-holnap nem remegnek, nem aggódnak, gondtalanul újból kezdik keresni a világ javait, élvezeteit s elfelejtik az Isten. Mi lesz? Ha Istennek a háborúval az volt az egyik célja, hogy az embereket megállítsa a büns úton s magához térítse, azt véghez viszi, Ő félmunkát nem végez. Ezért e háború még elterjedtebb lesz, még tovább fog tartani, még sokkal több nyomort fog hozni, míg mindenki megéri a háború terhet, míg mindenki szenvedni fog mélyen és sirni fog sokat, míg mindenki észre tér, megismeri Isten és hozzá vissza fog térni.

Másik célja e háborúval Istennek az, hogy más irányt adjon az emberi életnek, az élet törekvéseit más irányba terelje. Ezért rontott meg mindent, ezért állított meg mindent. Megrázta és megállította a társadalmi életet; az a törvényhozást, a művészetet, a tudományt. Megtörte és szétében kell elmerülnünk. Bár hiányzik mindkettőjünknek a hegyvidék varázsának érzetése — ezt születésük helye magyarázza — az Alföld szépségein keresztül megtaláljuk a módját annak, hogyan kell a hegyvidék szépségeit meglátnunk és megszeretnünk. — Mikor legmagyarabb költőnknek nevezzük Aranyt, legelső sorban mégis nyelvére gondolunk. Ha igaz, hogy nyelvében él a nemzet, akkor annak a nemzetnek, mely Arany gyönyörű nyelvével beszél, örökké kell élnie.

Nyelvészeink az Arany nyelvén tanulmányozzák a magyar nyelv szellemét, s aki igaz magyarsággal akar beszélni, irni, annak hozzá kell fordulnia.

De Arany mint ember, mint egyén is méltó minden tiszteletre s különösen méltó példányképe lehet a feltörekvő magyar ifjúságnak. Arany a maga erején lett nagygyá, mint legkedveltebb hőse, Toldi Miklós. Költőnek nemcsak született: a legkita-
tartóbb szorgalommal azzá is művelte magát. Már a szalontai kis gimnáziumban játszva olvasta a római klasszikusokat; tizenkétéves korában fordígtatta az Aeneist, olvasta Schillert, s olvasgatott franciául. Férfikorában megtanult angolul, s így juttatott minket a remek Shakespeare fordításhoz. Közben „ette az Iliast”, fordígtatta Tassot olasz eredetijéből. Olvasottsá-

megállította még a majdnem köznapivá lett szocializmust is, mely azt hitte, hogy övé a jövő, mely ebben a tudatban már ott üvöltött egyházunk kapujánál, már fojtogotta közéletünket.

Megrázta Isten a társadalmat. Abban a rázkodásban, melyen átment lelkünk a mozgósítás forró napjain; azokban az eseményekben, melyeket lelkünk annyi aggodalommal és annyi reménnyel kísért: azokban kiemelt Isten megszokott gondolkodásunkból, megszokott életünkéből; azokban új életviszonyok elé állít s új társadalmi életre hív. Ujra, jobbra, magasabbra, mely Isten akaratának megfelelőbb.

Szükség volt erre. Hiszen az emberiség legnagyobb része már megkezdett volt feledkezni örök rendeltetéséről, csak a földi életet nézte, mint végcél, végén a sírral, s ezek szerint rendezte be életét is. Természetes, hogy az egész társadalmi élet is ezen alakult ki. Mindenki csak önmagát nézte s a saját egyéni hasznát kereste. Még a fensőbb célt és közcélt is vagy emberi hiúságból vagy önrédekéből szolgálta az emberek nagy része. Ebből az egyéni haszonért és érvényesülésért kifejtett küzdelemből kegyetlen harc fejlődött ki, melyben ész és szív nélkül gyűrta-
tapodta egymást az ember. S mert ebben a küzdelemben, ebben a harcban akadályozta az embert a vallás és a törvény, ezek ellen indított vala kegyetlen harcot, mely nem kimélte a nyugalomért vergődő szívet, az igazságot élő-kutató lelket, mely kiméletlenül, nyíltan nekiment az isteni igazságoknak és törvényeknek, hogy azokat kitépje a szívből, kétélyeivel kiássa a lélekből, azzal a szándékkal, hogy az ember legyen egészen szabad és független.

Az egyéni érvényesülésnek szívtelen-kegyetlen eszméje megsérti az egész emberiséget, a királyoktól le az utolsó koldusig s harcra hívta, küzdelembe állította a társadalom minden osztályát fel a királyi trónig. Ez örült törtétes mennyi szívet tör meg és keserített el, mennyi lelki gyötrelmet okozott! Mennyi várt ontott és mennyi életet oltott ki! Királyi trónusok inogtak meg és törtek össze, ezeréves intézmények kiűzöböltettek ki az életből; orszá-
gok határai simultak el és népek semmisültek meg. Ki gondolta volna, hogy az

Úgy látszik, a lovaság és szerzetesség eszményének teljes megértése nélkül fogyatékos a középkor rajza — még Arany Jánosnál is. Alapjában azonban Arany hívő lélek volt, s költészetének is alapvető vonása a józan, tisztas pietas.

A magyar ember családi életének egyszerű meghittségéről örök időkre szóló képet hagyott reánk Arany az ő költészetében. A „Családi kör” falusi népe, Toldiné gypsztéltén fehérülő háza, Rozgonyinak egyszerű, de a fejedelmválasztó magyar főnemes önértével meglakott „szállása”, a magyar családi ház, magyar családi kör fogalmát fogja mindig jelenteni.

Idegen népek iránt Arany magyar embere nem agyarkodó, de a nemzeti becsület védelmében folyt Toldi Miklósnak minden harca, párbaja. Azonban nem részletezhetem már tovább Arany magyar világának berendezését; kiterjed az az élet minden viszonylatára, egy nemzetnek, egy fajnak életét a maga legsajátosabb formáiban találjuk nála megörökítve. Még csak arról emlékezem meg, ami nemzeti létünk hordozója: a magyar földről és magyar nyelvünkről.

Ha azt a különös érzést, mely mindnyájunkban köztök s mely erejével köztök e földhöz, szeretők valamelyes érzéki formában is szemlélni, Arany és Petőfi költé-

ga olyan nagy volt, hogy a nagyszalontai másod jegyzőnél aligha volt akkor Magyarországnak irodalmilag műveltebb embere. Színész pályájának története naiv csalódásával és megronthatatlan szemérmességével egy parabola hathatóságával vetekszik. Vak atyjáért, beteg anyjáért lemond a művészet dicsőségéről s olyan pontos hivatalnok lesz, hogy jegyzőkönyveit alispánja követendő példaként körözti a megyében. Arany nem érezte szükségét annak, hogy művész létére bohém legyen; pénzét megbecsülte, kamatoztatta s takarékos élete végén tisztas vagon maradt utánna.

Ünneplésünknek még gondolatban sem lehetne célja, hogy Arany János költészetét érdeme szerint méltassuk. Elég, ha a m. t. közönség és a kedves ifjúság érdeklődését felkeltettük abban az irányban, hogy e kimeríthetetlen kincseshányába alászálljon. Mindenkinek magától kell meggyőződnie arról, hogy amit a magyarságról akármilyen vonatkozásban gondol vagy érez, megtalálhatja Arany költészetében a legszebb nyelv legszebb formáiban kifejezve. S ebből a meggyőződésből fakad minden időben Arany János szellemének el nem halványuló emlékezete és dicsősége. **Bujáki Domokos.**

isteni igazságok és isteni törvények ellen indított harc meg fogja járni még az egyszerű fahusi jó koldusokat és munkatanyákat is. Megjárta, átjárta a népeket és országokat, megtámadta a szívet és lelket, megtámadta az emberi gondolkozást és életet, megpróbálta kivonni azokból Isten már az isteni igazságok és törvényeken felülről, azokból élő-táplálkozó intézményekre tette kezét. Szinte odáig jutottunk, hogy arról gondolkoztunk: ki lesz a győztes, Isten-e vagy az ember, az egyház-e, vagy a forradalomnak indult társadalom?

Azt gondoljtok, hogy az a kis társadalom, melyben élünk kisebb csoportokban az más? Nem, kevés különbséggel olyan mint a nagy. Hiszen ez is abból táplálkozik, mert vagy a kisebb alakítja a nagyot, vagy a nagy szüli a kisebbet. Ez attól függ, hogy a romboló eszmék milyen irányban teszik meg körútjukat. Némelykor felülről szólnak lefelé, mint tenyérből a víz szétfolyik az anyaföldre, máskor alülről fölfelé törnek útat maguknak. Ez a kis társadalom is magán viseli az egyéni szertelen törtétesnek, az önérdék hajszolásának jellegét. Ez is nagyrészt azoknak az eszméknek hódol, melyek szembe állítják az embert Istennel és törvényeivel s épen azért ezen is észrevehető az elégedetlenség és nyugtalanság, az ideges kapcsolódás és szertelenség.

Ime, a három utóbbi század társadalmá nagyban és kicsinyben, fent és lent egyformán, ezekben hanykolódott, mint lázas beteg és küzdött magával. Szolgált-e Isten és az emberiség végcélját? Nem. Sőt az utóbbi években irtózatossá rombolást vitt végbe a lelkekben s kitérésre oly rettenetek voltak, hogy szinte kihívta Isten és kényszerítette, hogy szóján közbe. Isten közbeszólt. Szava rettenetes!

Megrázta és megállította munkájában a törvényhozást. Bizonyosan azért, mert nem szolgált Isten akaratát a nemzetek és országok vezetésében. Látjuk ezt mi is, kik egy kissé ismerjük az életet: Hiszen maga a törvényhozás megalkotása, a politikai pártok kialakulása, ez maga zavarta sokszor, sok helyen az országok belbékéjét, sorvasztotta a népek haladását, mert megszárgatta a népek testét s a vizsálykodás mérgét oltotta belé. Hiszen hány törvényhozó testület hozott törvényeket egyenesen Isten ellen, hányan egyetlen célja volt az, hogy Krisztus egyházát megsemmisítse, ledöntse oltárait nemcsak a templomokban, hanem a lelkekben is. Megváltoztok-e a törvényhozás, más irányú lesz-e a világ vezetése? Az kell, hogy legyen. S ha ehhez nem elég a mostani megrázódás, jönnek még nagyobbak. Lesznek forradalmak, lesznek még terjedtebb és borzasztóbb világháborúk, melyekben megöri Isten a nemzetelő politikát és az istentelen törvényhozásokat, míg ezek is megismerik, hogy minden hatalom onnan felülről van s megismerve azt is, hogy a hatalmat hogyan és milyen célból kell felhasználni, oda simulnak Isten akaratához.

E háború által más irányt akar adni az irodalomnak, mást a festészetnek, mást a szobrászatnak, mást minden bármilyen néven nevezhető művészetnek

Nézzünk csak szét, figyeljük csak meg ezeket a multban, azonnal belátjuk, hogy szükség volt ezeket is megrázni, szükség volt ezeket is más útra terelni. Ezekhez Isten azért nyitott utat az arra teremtetett tehetségek által, hogy a természet és lélek szépségeivel gyönyörködhessek az emberiség, hogy nemesedjék a szív és felemelkedjék a lélek. S látuk, mit tettek ezek az utóbbi időben! Az emberben csak a szenvedélyt kutatták s annak tárgyait állították szeméi elé. A szenvedélyt az állatiaságban, az emelkedettséget a legmélyebbre süllyesztő bűnökben tárták fel. Ezt tette az irodalom, ezt a festészet, ezt a szobrászat, ezt minden névvel nevezhető művé-

szet, még a tánc is. Nem volt-e oka tehát Istennek arra, hogy ezekre is sűjtson, ezeket is megrázza, hogy észre térítse!

Nemcsak a művészet, a tudomány is elhagyta volt Isten. A bölcselkedés a tudomány minden ágát lefoglalta magának, az ő csillogó mázával bevont minden ismeretet, elhitette, hogy nélküle nincs tudomány, nincs ismeret s elbizakodottságában elhagyta Isten, az örök Bölcsességet. Sőt a tudomány minden ágát megrontotta istentelen mérges szellemével s szembe állította Istennel. A tudomány istentelen támadásai miatt egyházunk már régen járja az isteni Mester keresztútját. A bölcsélet és természettudomány újabb elméleteivel igyekezett megfogni és megkötözni. Sikerült sok helyen. Ahol nem sikerült, ott legalább kigúnyolta, megostorozta, fejére töviskeblő font koronát tett, s a szenvedések nehéz keresztjével szinte már a kálvária tetejéig üldözte. Mikor már szinte tombolt örömeiben az értéktelenség, ime, váratlanul ránk zúdítja Isten e világháborút. Megrázkodot és megdermedt minden egyszerre, mint a gögös emberi elme természet.

A történelem azt mutatja, hogy Isten máskor is így tett, mikor az emberi elme messzire eltért az Ő útjából s gögjében már szembe mert szállni vele. Így rázta meg és temette el Babilónia, Egyiptom, Görögország, Róma műveltségét, mert nem az Ő útján jártak, mert bántották s így fog tenni most is.

Mily kevés maradt meg azokból! Csak romok, csak darabok, de amelyek nagyra nőtt, magasan álló műveltségről beszélnek. A mi műveltségünköböl vajjon marad-e meg sok és vajjon mi marad meg! Nem lehet tudni. De a történelem azt bizonyítja, hogy csak azok maradnak meg, miket az emberi elme az isteni hit világánál teremt s mikre Istennek az emberiségvezetéséhez szüksége van. Kulturánk nagy. Csodálva nézzük a tudomány minden ágában, a művészet minden irányában, az élet minden terén a fejlődést, a haladást s megdöbbenve kérdezzük! el kell-e pusztulnia, vesznie kell-e mindennek, mi nem szolgálja Isten akaratát! Ő, akkor mi minden jöhet még, mily iszonyú romlások, megpróbáltatások várnak ránk a jövőben, míg Isten ezeket is megsemmisíti, mint a multban s a réginek romjain megölygyva, de megújulva a megtisztult Isten igejének megfelelő kultúrát épít.

Isten az emberek gondolkozását a háborúra, a harctérre s a megélhetésre szorította. Ezeknél pedig nincs bölcselkedés! Az ágyúik döreje, a gránátok robbanása, a rettenetes rohamok, a hurrá és jajkiáltások közt nincs idő bölcselkedésre, ezek a hazáért és életért remegő-küzdő lelkekből kiszorítják az imbolygó világnézete nagykan látszó kérdését. Ezek a megrázott lelkeket ráfogják vezetni arra, hogy csak egy bölcselkedés helyes, az t. i., mely Istenhez vezet.

Az emberiség végcélja, az istenség eszméjének megközelítése által a folytonos tökéletesedés. Abból a folytonosan fejlődő, tökéletesedő munkából, mely az egész mindenséget előbbre viszi Isten akarata szerint, az ember sem maradhat ki. A világtörténet korszakalkotó eseményeinek megfigyelésére kézzel fogható bizonyosságot tesz arról, hogy Isten e végcél felé mily csodálatosan vezette az emberiséget lépésről-lépésre. Ha ez alapa helyezkedve nézzünk végig az emberiség történetében, hódoló és csodáló imádással kell leborulnunk a történelem eseményeiben munkálkodó isteni Gondviselés előtt látva, mily csodálatosan nagy azokban Isten az eltévedt ember után, hogy visszavezesse az elhagyott útra és felémelje a

magaslatra, melyről letévedt, lesiklott útjában.

Igy tesz most is! Érettünk jött, itt jár közöttünk. A világháborúban jött érettünk, ebben jár közöttünk, mint tanító mester, mint nevelő. Tehát iskolában vagyunk, nagy iskolában, melyben a mester, maga az Isten, vett kezébe most, mert nem hallgatunk szavára.

H I R E K.

— **Személyi hírek.** Püspök urunk jun. 1-én Kigyóásra utazott, hogy vasárnap, jun. 3-án Zichy Aladár gróf és Wenckheim Ilona grófnő házasságát megáldja. Jun. 4-én visszatér székhelyére. — Miklós István kanonok egyházm. főtanfelügyelő Nagyszébenbe utazott, ahol a nótanítóképző képesítő vizsgálatain fog elnökölni. — Bornemissza Adél bárónő, aki Pro Transsylvania ügyében fáradozik, püspök urunk vendége volt.

— **Pünkösöd** első napján püspök urunk végzte az istentiszteletet a székesegyházban s osztotta ki a bérmálás szentségét, amely előtt lelket megoth beszédet intézett a hívekhez és bérmálandókhoz. 155 hívőnek — legnagyobb rész katonáknak — közvetítette a Szentlélek kegyelmét. Ő tartotta délután 5 órakor a májusi ájtatosságot. Pünkösöd másodnapján Soóthy Gyula kanonok celebrált és Sándor Imre káplán predikált.

— **Úr napján** a meleg időre való tekintettel délelőtt 8 órakor kezdődik a szt. mise s utána ünnepélyes körmenet az Oltárszent-séggel. Mindkettőt püspök urunk végzi.

— **A Régészeti Társulat** június 3-án d. u. 3 órakor választmányi ülést tart a városháza nagytermében.

— **Új szamosújvári püspök.** Mint a hivatalos lapban olvassuk, Öfelsége Hosszu Gyula dr. lugosi teológiai tanárt nevezte ki szamosújvári gör. kath. püspökké. Az új püspök még csak 32 éves s unokaöccse néhai Hosszu Vazul püspöknek. Hiszük, hogy a fiatal püspök kiváló tehetséggel arányban álló hazafias érzületet hoz magával s méltó vezetője lesz híveinek nemcsak a lelki téren, hanem a kölcsönös megértés munkájában is.

— **Szentségimádás** lesz a zárdában vasárnap i. hó 3-án. Délelőtt 10 órakor szentesítés mise, délután 5 órakor szentbeszéd; tartja dr. Vécsey Aurél báró, teol. tanár; utána szentesítés litánia. Ez ájtatosság bevezetése lesz annak a novénának, mely a barátok templomában Ur napján este fél 8 órakor kezdődik.

— **Kápolna megáldás.** A zámí róm. kath. hívek a régi kápolnát közadakozásból béke kápolnává alakították át. A megáldást pünkösöd másodnapján Péter Antal dr. papnevelői vicerektor végezte nagy segédlettel s. u. mondta az ünnepi beszédet is. Örömmel hallottuk, hogy a kápolna átalakításának vágya a hívek lelkében ébredt fel s aztán a vágy tetté formálódott. A zámí hívek e helyen is kifejezik hálájukat mindazoknak, akik az ügy érdekében áldozatot hoztak és fáradoztak, első sorban a Csernovits családnak és Fábi Dezsőné állomásfőnökének, mint akiknek a kápolna átalakításában legtöbb részük van.

— **Novena a barátoknál.** Ur napjától kezdődően 9 napon át este fél 8 órakor szt. Szív ájtatosság lesz a barátok templomában. Az ájtatosságot szent beszéd előzi meg. U. ezen napokon a székesegyházban is lesz szt. Szív ájtatosság d. u. 5 órakor.

— **Napközi otthont kérünk!** Felmerült sajnálatos szarancsétlenségből kiülőlag emlüljük szavunkat s kérjük az illetékes tényezőket, létesítsenek napközi otthont, hogy a gyermekek felügyelet nélkül ne maradjanak. A napokban is egyik kis fiúcska leesett a hintáról, agyrepedést ka-

pott s egy napi szenvedés után meghalt. Ilyenkor késő keseregni, hogy kit terhel a felelőség s még az sem szolgál vigasztalásul, ha megállapítható valakivel szemben a vétkes vagy nem vétkes gondatlanság. Fenn a várbeli sétatérnen pl. teljesen felelőség nélkül gazdálkodik a gyermekek: tapódja a fűvet, tépi a virágot, tördeli a bokrokat. Egy kis ellenőrzés már esztétikai szempontból is kívánatos volna. Talán a Pro Transsylvania segíthetne rajtuk és létesíthetne nálunk is napközi otthonokat, mert ezekre különösen a nyári időben mulhatatlanul szükség van.

— **Méhészeti előadások.** A papnevelő-intézetben még a téli hónapok folyamán méhészeti előadásokat tartott B e r a u e r Béla méhészeti előadó. Azok az előadások inkább elméleti jellegűek voltak, amiket kiegészített most a gyakorlati rész, amikor a papnevelő kertjében berendezett méhésben folytatta. u. csak Berauer Béla megkezdett előadásait. A papnövendékek ezen előadások alapján vizsgát is tettek s diplomát is fognak kapni. Örömmel adunk hírt erről a helyes szociális érteket s praktikus gondolkodást mutató intézkedésről.

— **A „Gazetta Transilvaniei“** brassói oláh napilap május hó 19.-én 80 évi fennállása után megszűnt. A megszűntet az a pár heti szegyenletes szereplés okozta, amelyet az oláh uralom alatt betöltött és amelyből mutatólapunk is között egy pár cikk. A lap különben az erdélyi és havasalföldi oláhság összekötő kapcsa volt. Megindulása forduló pontot jelentett a hazai oláhság kulturális fejlődésében, mert amint terjedt közöttük az irni-olvasni tudás, úgy nőtt a lapnak hatása is. Hogy a politikailag széttagolt oláhságban az együvértartás érzete kifejlődhetett és lehetetlen mértékig meg is erősödött, abban a Gazettét a főérdem.

A megszűnése nem bánkodunk csöppet sem; legfőbb csak azon csodálkozunk, hogy jelenhetett meg a szeptemberi éra után még 8 hónapig, egy olyan lap, amelynek cikkei hozsannával üdvözölték a betörő ellenséget?

— **Az iskolai év befejezése.** Az erdélyi róm. kath. Státus gyulafehérvári, kolozsvári és marosvásárhelyi főgimnáziumánál a f. tanév június hó elején befejeződik. — A gyulafehérvári főgimnáziumnál a tanév végi közös szentgyónás május 31-én volt, a szentáldozáshoz június hó 1-én, Jézus Szentszive havának első napján járult a tanulóifjúság a székesegyházban, ahol Püspök urunk szentmisét mondott, megáldoztatta tanulóifjait, búzgón imádkozott velük a háború győzelmes befejezéseért s az áldott békekességért és atyai jó tanácsokat ellátta a szünidőre, hogy abban lelkileg és testileg egészségesen fejlődjenek, s mennél szorgalmasabban vegyék ki részüket a mezőgazdasági és egyéb hasznos munkából. — A tanév végén az eddig szokásos osztályvizsgálatok helyett június hó 2., 4., 5., 6., és 8. napján befejező összefoglalások lesznek tantárgyankint a rendes tanítási órákban az összes tanulók bevonásával. Ezen befejező összefoglalások nyilvánosak, azokon a szülők s a tanulók hozzátartozói megjelenhetnek. — A hálaadó szentmisét, Te Deum-ot és a tanévzárást június hó 10-én tartjuk. Június 12-én lesznek az érettségi szóbeli vizsgálatok, jún. 14-én az írásbeli s jun. 15. és 16-án a szóbeli magánvizsgálatok.

— **Diáktüztöltők.** Az erdélyi róm. kath. Státus iótanhatóságának jóváhagyásával életre való eszmét valósított meg a gyulafehérvári főgimnázium: ez a diáktüztöltőség. A felsőbb osztályok arravaló tanuló tüztöltő csapatát szerveződték és B i h a r y Béla, tornatanár s tüztöltőparancsnok szakszerű vezetésével alkalmas kiképzésben részesülnek. A tüztöltő szertárnál folytatott gyakorlataikat megsejmelte R o s k a Miklós dr. városi polgármester, akinek

nagy öröme telt az ifjú tüztöltőkben. A férfi erők hadbavonultával e téren is jó hasznát lehet venni a kiképzett ifjaknak.

— **Új alapítvány.** A fűti hálának emlékeztetés, szép jelét adták néhai Roska József, volt gyulafehérvári rendőrfőkapitány dérék fia: Roska József, m. kir. honvéd zászados (jelenleg orosz hadifogoly), dr. Roska Miklós, gyulafehérvári polgármester, dr. Roska János főorvos, Roska László m. kir. postatiszt és Roska Jenő hittanár (jelenleg tábori lelkész), amidőn édes jó atyjuk, az intézet volt tanítványának emlékére 500 korona hadikölcsönrel jutalomdíj alapítványt létesítettek a gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnál azon rendeltetéssel, hogy annak kamataiból évente gyulafehérvári illetőségű, róm. kath. vallású, jeles előmenetelű és jó magaviseletű tanulót jutalmazzanak. Ezen áldozatos gyermeki kegyelet mindnyájunkban tiszteletet kelt és a jó példának méltó követésére buzdít.

IRODALOM.

Megjelentek:

Borromeus. Hítszónoklati folyóirat. Vaskos füzetek jun. és jul. vasár- és ünnepnapjaira hoz beszédet s ezeken kívül több alkalmi beszédet. Előfizetési ára 12 K. Szerkesztőség: Győr, Káptalandomb.

Az Élet képes folyóirat Andor József szerkesztésében. Pünkösdi száma gazdag tartalmat mutat. Előfizetési ára 20 K. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I Fehérvári-ut 15/c.

Kath. Szemle. A Szt. István Társulat kiadványa. Szerkesztő: Mihályfy Ákos dr. Szerkesztőség: Bpest, VIII., Szentkirályi u. 28.

Magyar kultúra. Társadalmi és tudományos szemle. Megjelenik havonként kétszer. Előfizetési ára: 16 K. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bpest VIII. Horánszky u. 20.

Mária-Kongregáció. Hitbuzgalmi képes folyóirat. Ezt is, valamint a M. kulturát P. Bangha B. szerkesztő, Szerkesztőség és kiadóhivatal u. ott.

Szt. Ferencz Hírnöke. Hitbuzgalmi havi folyóirat. Előfizetési ár: 2 K. Szerkesztő: P. Tréfán Leonárd. Kolozsvár. Ferenciek kolostora.

Zászlók. Ifjúsági folyóirat. Európai nivón álló lap, amely teljesen kielégíti az ifjúság lelki világát s a legmagasabb igényeket is. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VII., Damjanich-u. 50.

Nemzeti Nénevelés. Folyóirat. Kiadóhivatal: Bpest VII. István u. 93.

Valamennyit melegen ajánljuk olvasóink pártfogásába.

Beküldtek még:
Tuberkulózis. A tüdővész elleni küzdelem orsz. bizottságának kiadása. Előfizetési ára 2 K. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bpest VIII. Főherceg Sándor u. 2.

A nő. Feminista folyóirat. Kiadóhivatal: Bpest. Hegedűs Sándor u. 13.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

A gyulai gimnázisták. Köszönjük. Már csak azért is közöljük, mert nagyon óhajítja, hogy a papirkosárba dobjuk.

Beteg katonák közt. Orgona és folyódár Intellem stb. Gondolat van mindenikben, de a verselés technikája nem áll a kor színvonalán.

Erdélyi. Hogy a burgonya a búrok nemzeti eledele, az angolna az angoloké, ezt még elhiszük, de hogy a tarhonya emlőslát, ezt csak nem gondolta komolyan?

Szám. 213.

1917. végrh.

Árverési hirdmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezenel közhírré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. járásbírósg 5466/3—1916. számú végzése következtében Dr. József Manó ügyvéd által képviselt Magyarjén takarékpénztár r-társ. javára 90 K s jár. erejéig 1916. évi július hó 16-án foganatósított kielégítési végrehajtás útján le- és felülfogott és 2500 kor-ra becsült 2 ökr nyílvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nagyenyedi kir. járásbírósg P. K. 4547/2—1916. számú végzése folytán 90 K. tóke, 150 koronának 1914. évi augusztus hó 3-tól járó 6% kamatai, 79 kor. 01 fillér eddigi költségek erejéig, Borosbenedek községben adós lakásán leendő megtartására 1917. évi június hó 21-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitétik és ahhoz a venni szándékozók ezenel oly megjegyzéssel hivtnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, szűkség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfogaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Nagyenyed, 1917. évi május hó 16 napján.

Schottl J. Lajos, kir. bir. véghrtó.

FLEMMICH A. FIAI

sima és mintázott selyemszövetek meckanikai szövődéje

WIEN, Alapított 1838. Gyár: VI., Webgasse 43. 600 alkalmazott. Römerstadt, Mähren.

Készítmények:

templom-, zászló- és kárpítszövetek minden stílusban, valamint

KÉSZ MISERUHÁK

dus választékban, mindenféle és ókeresztény formában is.

Eladás közvetlen a gyárból a legolcsóbb árban történik

Miseruhák javítása eivállaltatik. Költségajánlat díjmentes.

Felelős szerkesztő: Rass Károly.

Nyomatott a Püspöki Lyceumi könyvnyomdában (Schäser Ferenc) Gyulafehérvárt.